Poštarina plaćena u gotovom.

NOVA TRIBUNA

GODINA VII | Pretplata mjesečno D 6.— Inozem. 10 Pojedini broj Din. 1.50 Čekovni račun br. 34.159 | Petak 10 marta 1939 | Rukopisi se ne vraćaju. Oglasi se računaju po tarifi. Plativo i tuživo u Šibeniku | BROJ 574

GRADSKA BIBLIOTEKA „JURAJ ŠIŽGORIĆ" ŠIBENIK NAUČNI ODSJEK

Budžet

i finansijski zakon za narednu budžetsku godinu pretresaju se pred narodnim pretstavništvom. Interes s kojim se prati ova diskusija razumljiv je i opravdan kad se zna da ovi zakoni pretstavljaju plan za jednogodišnje gazdinstvo naše državne zajednice. To je glavni posao narodnog pretstavništva, ustanove u kojoj je pretstavljen svaki kraj države, a to je glavno i najjače pravo koje narod u svakoj demokratskoj državi vrši preko izabranih pretstavnika: odabravati što pojedinci prema svojoj privrednoj snazi treba da odvoje od svoga ličnoga i da prinesu zajednici za opće potrebe. A s druge strane: kako treba da se ta zajednička imovi upotrebi. Budžet prihoda i budžet rashoda usko su povezani: koliko treba da se pravilno i potpuno ocijene potrebe zajednice, toliko treba da se ocijeni i sposobnost pojedinaca i ustanova da doprinese zajednici. Razumjeti potrebe zajednice i njihovu važnost, umjeti namiriti ih a istodobno ne oslabiti pojedinca, to je ono što se u labirintu brojeva, stavaka i pozicija zove se budžetska ravnoteža.

Budžet je računski izraz svih narodnih potreba i težnja u odnosu prama mogućnosti njihova ostvarenja. Prema tome, budžet nije samo računska činjenica nego i politička. To je i stvorilo parlamentarnu praksu da se u diskusiji budžeta govori o svim političkim pitanjima onoga momenta. I kad se na budžet gleda s ove strane, opet se pojavljuju dva njegova oblika — prihodi i rashodi, tj. ono što pojedinac treba da žrtvuje zajednici, i šta od nje da primi. Samo, ovdje se radi ne o novčanim činjenicama, nego o moralnim. I ovdje treba da postoji budžetska ravnoteža, jednakost žrtve i koristi. Ovo treba osobito istaći, jer se često na ovo zaboravlja, jer se od zajednice olakše traži nego joj se daje.

Od ovog drugog posla, od političkog budžeta, radi se sada s velikim marom samo na budžetu rashoda, ističu se prava građana u vidu širih sloboda, u donošenju slobodnih političkih zakona a naročito se ističe rješenje hrvatskog pitanja. Čulo se je mnogo govora u skupštini, čitalo se mnogo članaka po novinama. Ali se o drugoj strani ovoga političkog budžeta nije gotovo još ništa reklo. A očito je da pored prava postoje i dužnosti, da se građanima ove zemlje svima bez razlike — nameće dužnost da pridonesu državnoj zajednici sve što treba da se postigne ravnoteža, jača, vrednija i trajnija nego ona koja se postiže brojkama i pozicijama budžeta. Danas više nego ikada, ovo je najpreča potreba naše državne zajednice.

SITNICE

Često se obistinuje vrijednost one poznate: mali uzroci — velike posljedice!

Kroz dvadeset godina zajedničkog života nas Jugoslovena pod istim krovom, mali su, po izgledu uzroci donijeli krupnih posljedica na štetu općeg i zajedničkog stanja u kojemu se danas nalazimo. Da se slikovito izrazimo: sitne bujice i mali potoci nabujali su u rijeku kojoj je tok sada teško spriječiti; a da se budu predvidjele posljedice tih sitnih bujica, pa se u zametku zagatila, ne bismo se sada brinuli kako da prejazimo nabujalu rijeku.

Bijah počešće u prigodi da se razgovaram sa ljudima u Beogradu, Zagrebu i po Dalmaciji, i to sa ljudima koji su i danas narodni poslanici i bivši ministri, pa im iznesoh neke stvarnosti i činjenice koje se meni činjahu uzrocima nezadovoljstvo kod čestitih i prokušanih Jugoslavena, pa bili oni Hrvati ili Srbi ili napose moji Dalmatinci. No kako su se te stvarnosti, zapravo nepravice, ticale pojedinih ličnosti, čuo sam skoro uvijek isti odgovor: a to su lične sitnice, to su lokalne malenkosti, a mi valja da gledamo na opće dobro države: Katkada čuh i ovu, kada bijaše govor o državnim činovnicima, — to je težak državni križ . . . ali nuždan! Tako su mi, dakako, odgovarali oni koji nisu ni po sata pripadali činovničkom staležu, ali su, otkad postoji Jugoslavija, bili ili poslanici ili na vrlo unosnim položajima naše države. Dakle — činovnici svoje vrste.

Među takove, po mentalitetu nekih, pripada i sitnica koja se zove: premještanje državnih činovnika po potrebi službe! Kad bi se radilo o stvarnoj potrebi premještenja, nijedan savjestan činovnik ne bi se našao ni ponižen ni uvrijeđen, već bi se ponosio takovim postupkom, jer bi bio svjestan da čini potrebno dobro svojoj državi. No — i vrapci već znaju da je u tim slučajevima bila dobra ili zla voljica kojeg narodnog poslanika ili jačeg pristalice dotične partije, — potreba odalečenja nekog lica koje je dvadeset i pet ili trideset godina savjesno vršilo svoju činovničku dužnost!

Nema ni jednog bivšeg režima koji bi pravio izuzetak u sitnicama: po potrebi službe. Mislimo da je potreba skrajna da prestane ta tako zvana potreba službe, a da će izbrisati tu fatalnu formulu, iz svog rječnika naša sadašnja vlada, vjeruju svi Jugosloveni. Vjeruje svijest pravednosti.

Ko se ne sjeća one dubokoumne(!) doskočice g. Uzunovića, bivšeg premijera, kada skresa plate državnim činovnicima, uskliknuvši: pa neka piju po jedno pivo manje na dan, i neće osjetiti manjak u plati! Pa da to nije — sitnica! On — na svojoj visini, vidio je kako činovnici pivom se dave, a nije vidio da mnogi njemu potčinjeni i hljeba nasušnog žele.

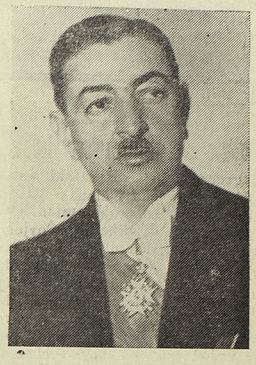
Pođe, poslije trideset i pet godina službe, činovnik u penziju, pa treba da čeka šest, osam i deset mjeseci dok mu se počne davati mirovina! Molbe, žalbe, zaklinjanja, pa najzad — spisi se vraćaju da se upotpune, ili — što nije neobično — traži se nova molba jer se ona prva negdje izgubila!

Sitnice! Prestanimo! Trebale bi knjige i knjige pod naslovom »Sitnice« bivših i bivših . . .

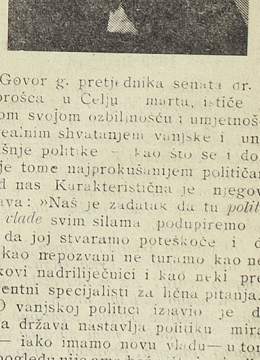
Takovi potoci sitnih sitnica nabujaše u rijeku — nezadovoljstva!

M. P.

Dvije političke stvarnosti

Iako su se neki prenagli politički račundžije bili prerano razveselili »rasulu« najjače stranke u našoj državi, eto se prevariše! Mislili su da će otstupom sa pretsjedništva g. dr. Stojadinovića nestati i Jugoslovenske radikalne zajednice. Na sjednici u Beogradu 5 marta očitovale se je *jednodušno porjerenje čijelog kluba narodnih poslanika JRZ g. Dragiši Cvetkoviću*, pretsjedniku vlade, a biran je novim pretsjednikom stranke g. Vojko Čvrkić, ministar bez portfelja. Biran je uži odbor koji će sa novim pretsjednikom i užim odborom, nadamo se, znati da izabere i u *banovinskim odborima stranke* ljude sposobnije, agilnije i pristupačnije svim pristašama i simpatizerima JRZ, te da neće vladati neka ukočenost i nepristupačnost koja je stranci, donosila samo štetu. Nadamo se!

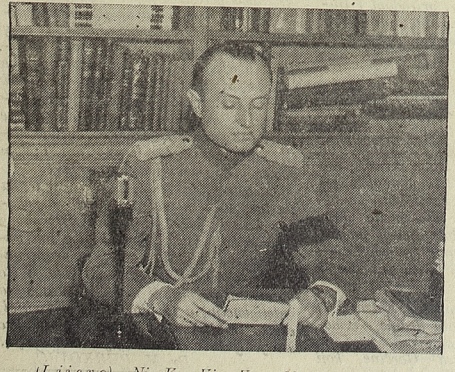
Govor g. pretjednika senata dr. A. Korošca u Celju 5 marta, ističe se svom svojom ozbiljnošću i umjetnošću i realnim shvatanjem vanjske i unutrašnje politike — kao što se i dolikuje tome najprokušanijem političaru kod nas. Karakteristična je njegova izjava: »Naš je zadatak da tu *politiku vlade* svim silama podupiremo a ne da joj stvaramo poteškoće i da se kao nepozvani ne turamo kao nekakovi nadriliječnici i kao neki prepotentni specijalisti za ljeka pitanja.«

O vanjskoj politici izjavio je da naša država nastavlja politiku mira, pa — iako imamo novu vladu — u tom se pogledu nije ama baš ništa izmjenilo.

Njegova izjava o *našoj vojsci* izjava je ujedno i svih Jugoslavena! »Hoću da kažem stari politički aksijom: *Stalna i nepromjenjiva je samo Dinastija*. Pojedine vlade i pojedini ministri, oni dođu i opet odu —« riječi su važne za nas Jugoslovene!

Ove dvije političke stvarnosti važne su za našu državu — Jugoslaviju!

Prekooceanska emisija prigodom skorog otvaranja svjetske izložbe

(Lijevo) Nj. Kr. Vis. Knez Namjesnik u nedjelju 5 marta preko radia u prekooceanskoj emisiji povodom svjetske izložbe u New-Yorku, pozdravio je naše iseljenike, američki narod i pretsjednika Sjedinjenih Američkih Država.

(Desno) Pretsjednik Kralj. vlade i Min. unutr. poslova g. Dragiša Cvetković za vrijeme svoga govora preko radia u prekooceanskoj emisiji. Pored njega Ministar trgovine i industrije g. Jevrem Tomić, koji je također održao jedan govor.

Pred novom podjelom Srednje Evrope

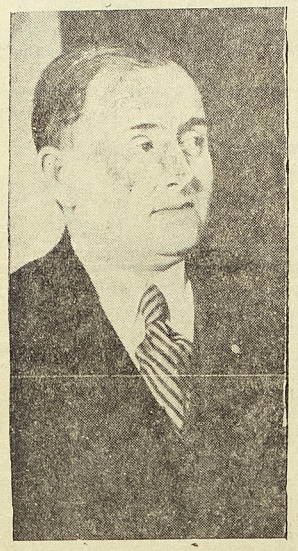
Politički krugovi u Parizu i Londonu jako su zabrinuti zbog situacije koja bi nastala u Srednjoj Evropi, ako teritorijalni integritet Čehoslovačke dođe ponovno na dnevni red.

Ta eventualnost postaje sve očitija uslijed držanja pretstavnika slovačke vlade koja sa svojim zahtjevima idu tako daleko makar time izazvali raspad Čehoslovačke u tri negativne države. Pitanje je samo da li bi te tri države zaista bile nezavisne. Geografski položaj Češke, politička nastrojenost Slovačke i odnosi u Prikarpatskoj Ukrajini ne pretstavljaju nikakvu garanciju ni za eventualni opstanak a kamo li za političku nezavisnost.

Nije zato bez razloga jučer moskovska radio stanica upozorila zainteresovane zemlje da neki politički krugovi u Slovačkoj očito rade na otcjepljenju od Češke i pripremaju teren za sjedinjenje sa Njemačkom, nakon čega bi i sudbina Češke bila zapečaćena. U tom slučaju biće izgubljena i prikarpatska Ukrajina za koju se otimaju susjedne države, i koje bi valjda uz tu cijenu i pristale na novi anšlus. Nekidašnja izjava maršala Geringa da današnja Njemačka broji 80 milijona stanovnika, a da će se taj broj doskora popeti na 100 milijona, i sadašnji položaj u Čehoslovačkoj, izgleda da stoje u nekoj vezi pri čemu bi spomenuti anšlus pretstavljao samo jednu etapu. Očito je da bi slovački separatizam mogao izazvati za Čehe i Slovake katastrofalnih posljedica.

Bansko vijeće zasijeda

Iscrpan ekspose bana g. dra Mirka Buića

BAN Dr MIRKO BUIĆ

U ponedjeljak, 6 o mj. otpočelo je u Splitu IX zasjedanje Banskoga vijeća Primorske banovine, kome prisustvuju g.g ban dr Buić, podban Luger, načelnici odjeljenja, šefovi otsjeka i banski vijećnici.

Ban g. dr Buić otvarajući ovo zasjedanje opsirnim ekspozeom, pozvao je najprije vijećnike da upute svoje prve misli i osjećaje Nj. V. Kralju Petru II.

Nakon pročitanih brzojava Kralju, Knezu Namjesniku i Pretsjedniku vlade, g. Ban dao je svoj ekspoze, iz kojeg proizlazi, da je budžet 1938-39 godine iznosio 55,867.146 dinara, dok je ovogodišnji 69,874.500 t. j. za 14,077.329 viši.

Zatim g. Ban nabraja sve ono što je učinjeno u zadnjih nekoliko godina u banovini, pa konstatuje tako na pr. da je od 1930-1937 podignuta 101 nova osnovna škola, šagrađena je gimnazija u Šibeniku, grade se iste u Splitu i Kninu, osnovne škole umjesto općine izdržava banovina, podignute su bolnice u Zemuniku, Biogradu i Stocu, proširuju se bolnice u Livnu, Mostaru i Kninu, sagrađen je paviljon za tuberkulozne i očne bolesti u Šibeniku, osnivaju se nove poljoprivredne ustanove u Zemuniku, Blatu n-K. Mostaru, Prozoru, Ostrošcu, Kaštel Starom, Bugojnu, Tomislavgradu, Muću. Sagrađeno je na stotine kilometara novih puteva, povećan broj putara itd.

Dalje ističe probleme koji se nameću u budućnosti, kao potreba novih škola, asanacija zemljišta, proširenje i građenje novih bolnica, unapređenje poljoprivrede itd.

Nakon što je istakao velike javne radove koji su učinjeni i koji se vrše pomoćima državne uprave, g. Ban istakao je, da Primorska banovina može sa svim svojim prihodima da dade svom budžetu najviše 18-20 milijona din., pa je po tome državna uprava u raznim oblicima morala i u prešloj godini da pruži pomoć banovini u iznosu od 25,233 567 dinara.

Govoreći o visini banovinskih nameta u našoj banovini, g. dr Buić podvukao je, da i pored čestih neosnovanih prigovora, u nas otpada svega 17 dinara banovinskog nameta po stanovniku, dok je u Savskoj 52 dinara namet na pojedinog stanovnika, u Dunavskoj 48, Zetskoj 24 itd.

Dalje konstatuje, da mnogi od banovine traže da udovolji raznim potrebama, ali da mnogi nemaju smisla da udovolje poreskim obavezama.

Nakon što je izložio i težak problem — loše financijsko stanje općina, istakao je da pored redovne pomoći od države, banovini je potrebno u novom budžetu namirenje pokrića od 16 milijona dinara viška.

Na završetku svog ekspozea, g. Ban istakao je nadu da će Kr. vlada posvetiti naročitu pažnju za uspješan razvitak banovinske djelatnosti.

Nakon što je ekspoze bana g. dra Buića primljen sa odobravanjem, podnijeli su izvještaje opšteg odjeljenja načelnik g. dr Ivić, upravnog savjetnik g. Bonetti, poljoprivrednog načelnik g. Morović i drugi. U debati poljoprivrednog odjeljenja učestvovali su mnogi vijećnici. Vijeće nastavlja radom.

Novinske kritike

Naučite se misliti svojom glavom

Zagrebački list **«Hrvatski Narod«** od 24-II o. g. ima i članak **„Hrvatskoj srednjoškolskoj omladini"** a potpisan je **d. d. Šibenik.** Čovjek bi pomislio da ta dva d znače — dioničko društvo! No — to je uzgredno, ali je glavno što d d hoće od naše omladine po srednjim školama? Bilo bi predugo iznositi sadržaj te, svoje vrste, poslanice, jer su u njoj upute koje vrijede za njih, toga recimo dioničkog društva u Šibeniku. Glavna je svrha članku: upozorenje omladini **da bude čisto — starčevićanska!**

Vidi se po mislima i stilu da je pisac tog članka — omladinac (?) koji nije ni pomislio, ili nije sposoban da pomisli, zašto roditelji šalju svoju djecu u srednju školu! Je li srednja škola da uzgaja političko partizanstvo i da uči mladež Starčevićeve misli o slovenstvu, a napose o Srbima, pa najzad, što je Starčević govorio o hrvatskom svećenstvu!?

Mi bismo, roditelji, preporučili svojoj najmilijoj nadi — svojoj djeci ovo: **Učite što možete bolje. Poštujte svoje nastavnike. Ljubite svoje drugove. Imajte strah Božji i sram ljudski! Stičite znanje i oplemenjujte svojn dušu da postanete sutra naš ponos, a državi svojoj dika i obrana. Naučite se misliti svojom glavom, pa vam neće smjeti da sole pamet kojekakovi d d!** A — piscu bi napomenuli da se radije zabavi pisanjem poslanica svojim istomišljenicima i svojim vršnjacima, a da ima ko će se, po zvanju i savjesti i po spremi, drukčije baviti uzgojem srednjoškolske omladine, negoli d d zamišlja u svojoj starćevićanskoj uobrazilji.

R o d i t e l j.

Obligacije i Obračune zemljoradničkih dugova za robu i novac
PREDLOG sudu za utvrđenje visine zemlj. duga.
dobivaju se u »Tipografiji« Šibenik

Gospodar na svojemu...,

Jugoslovenske Novine od 23. II. o. g. osvrćući se na pisanje **„Hrvatskog dnevnika"** o vladinoj deklaraciji, između ostalog, vrlo točno prigovaraju „H. D." ovo: Kako „H. D." zamišlja rješenje hrv. pitanja, vidi se iz uvodnika u istom broju, gdje kaže da hrvatski narod traži da bude „gospodar na svojemu, a jednako odlučujući faktor kad se radi o **eventualnim** (!) zajedničkim interesima"... „To je smisao naše borbe, to je naša politika".

Neosporno, vele J. N. ima „H. D." pravo kad traži da Hrvati treba da su subjekt a ne objekt. Hrvati su, naime, isto tako državni narod, upravo njegov jedan dio, kao i Srbi i Slovenci. Zato kad „H. D." kaže da hrvatski narod treba da bude gospodar na svojemu, onda tome nema prigovora ako se pod tim misli da Hrvati treba da budu gospodari u CIJELOJ JUGOSLAVIJI, jednako i zajednički sa Srbima i Slovencima. Prema tome moguć je sporazum....

Isto tako moguć je sporazum i u pogledu zajedničkih interesa, jer svi naši interesi treba da su nam zajednički, i ako se pojedini poslovi u državnoj upravi mogu obavljati po svojim posebnim organima, kao što su ministarstva i banske uprave, parlamenat i banovinska vijeća. Samo u jednom nije moguć sporazum, a to je misao da bi zajednički interesi naši mogli biti — **eventualni.** Eventualnosti nema gdje postoji izvjesnost.

„TVOKAPS"
Tvornička skladište kapa i šešira na veliko i na malo. — SPLIT (Filijala Šibenik)

Slastičarna
„SPORT" ŠIBENIK
Gradska vrata

ZLATARSKA RADNJA
Ante Fantulin - Šibenik

DUŠAN ĐUROVIĆ:

DUKLJANSKA ZEMLJA

Izdanje knjiž. preduzeća G. Kona
1939 Beograd

Dvadeset i dvije novele, svaka sa svojim naslovom, svojom zaokruženošću, može da djeluju na čitača kao cjelina, ali kako svaka ta cjelina izazivlje radoznalost ne umarajući, već naprotiv budeći napetost, kad knjigu dočitamo, uvjerićemo se da je taj niz ili vijenac novela jedna velika cjelina, da je roman svoje vrste.

Dukljanska zemlja! Zašto joj pisac ne dade naslov — Crna Gora? To je njegovo pravo! Ali je ovo djelo, po sebi, pa nosilo koji mu drago naslov, jak dokaz utješljive pojave: stvaranja nove, naše lijepe knjige, pune zdravog, nacionalnog realizma, prožetog iskrenom ljubavlju prema rođenoj grudi i prema onom dijelu naše nacije, koji je svoja OSEBUJNOST, SVOJ SVIJET po psihi i mentalitetu i moralu — i danas kao i prije!

Je li ovaj pisac (ovo je prvo njegovo djelo koje pročitah) uspio da taj svijet kojemu i on pripada, ocrta ili naslika tako da nam postane potpuno poznat, pa da ga, ako zaslužuje, zavolimo ili ga sažalimo ili čak da ga osudimo, to je svakako što kulturan čitalac od umjetnika pisca očekuje. Dakle prva — impresija, po kojoj najzad — svako izvriče i svoje mišljenje o umjetnikovu djelu, koje bilo umjetničke kategorije, ali dakako da se zahtjeva da i čitalac — ima izgrađen kulturom kriterij ako će pisca da — prosuđuje!

Subjektivna reakcija na impresiju! Tako zvanu u umjetnosti objektivnu kritiku ostavljam onima koji u nju još vjeruju!

Prizori do prizora, uvijek, da tako reknem „crescendo", poput klimaksa u kojem veličajnom eposu, potresniji, uzbudljiviji, grozniji, ali uvijek tako stvarno i ubjedljivo naslikani, strašna je radnja ili gradivo tih brojnih novela, povezanih mjestom, vremenom i licima dramatskim elementima prožete, jedinstvenog romana g. Đurovića, koji htjede da nam naslika život i patnje, dušu i ćud, čojstvo i slaboće, primitivnost i patrijarhalnost, moral i vjeru, nade i nesalomljivost dukljanskog, zapravo crnogorskog svijeta za vrijeme svjetskog rata, od 1915 do 1918 god.

Ženske duše, one Anđe i Stane; oni momčići Borko i Rade; onaj Gorčim i njegova zemlja Sondža; oni svi bivši ratnici, ponižen i prevareni, pa stoga i buntovnici: oni domaći zločinci i pokvarenjaci itd.; pa oni opisi onog kamena i krša i prskanje bombi iz aeroplana... sve se to pred nama odigrava; mi smo tu, jer saosjećamo, strepimo za one čestite sirote, gladne, gole, jer su naši i jos više naši, jer su tako i toliko šibani udesom, prirodom i ljudima bez ljudskog osjećanja; mi postajemo njihovi, pa bismo im pomogli i, najzad, oni su nas osvojili, mi smo njihovi!

Tu je snaga pera i talenta g. Đurovića! Da se poslužim uporedbom: zanijeti publiku da postane jedna duša sa licima i događajima na pozornici; da počne s njima, za njihovu stvar, boriti se, plakati i buniti se, to je uspjelo tom umjetniku, koji je umjetničkim zamahom stvorio djelo koje djeluje na dušu i srce čitaoca, djelo koje djeluje na svakoga ko osjeća i kome je osjećanje i sučuvstvovanje prema bratu patniku — prirođeno svojstvo.

Kad smo prošli kroz taj Kalvarij i trnov i krvav, u finalu drame, izmoreni bolovima viđenim, iskrsne pred nas lik tipičnog Crnogorca Gorčine, koji slomljen ali ne satrven govori svojoj djeci: »Ti češ, Branko, u službu, a Rade i Nenad da uče... Danas nisu više stara vremena, danas je čojak bez škole ajvan. Ali pazite, djeco, da održite ovo imanje i ovu kuću... Trebá da unaprijedite temelj... Bez zemlje nema ništa! Da nije nje bilo, svi bi pomrli... Zemlja je život, snaga... Imanje... Imanje...

Dukljanska zemlja! Ta zbiljna Crna Gora koju opjevaše dva najveća naša pjesnička genija Njegoš-Petrović i I. Mažuranić, svaki na svoj izvorni, samonikli umjetnički način, rodi i svog pripovjedača, umjetnika zdravog realizma, bistrog pogleda u stvarnost zemlje i psihe, mentaliteta i morala, čojstva i smisla za pravicu i slobodu jednog odličnog dijela naše Jugoslavije — Crne Gore! Takovim književnim djelom može da se ponosi Crna Gora, djelom svojeg sina: Dukljanska zemlja!

G. Đuroviću naša iskrena želja da nastavi takovim radom kojim je pokazao i svoj jaki umjetnički talenat i smisao kako naša lijepa knjiga ima uzvišeni zadatak: da vaspitava svoju naciju saznanjem što smo, ko smo i što bismo mogli postati kad bi sva naša inteligencija, a osobito naši književnici, onako ljubili svoju grudu rođenu, kao što je ljubi auktor Dukljanske zemlje!

Dr M. PERKOVIĆ.

„ILS" INDUSTRIJA LIJESA
ŠIBENIK

Budžet prosvjete

G. ministar prosvjete u svom ekspozeu pred Narodnom skupštinom govoreći o srednjim školama i izjavio je: „Moram vam odmah reći, dok sam ja ministar ne mislim otvarati ni jedne srednje škole više. Ne mislim otvarati zato što se naša nastava po gimnazijama nalazi gotovo pred punim slomom, pred potpunom katastrofom.« Ove su riječi šefa naše prosvjete date pred Narodnom skupštinom. To znači da su izgovorene od ličnosti i na mjestu koje im daje osobit značaj, i one će staviti u brigu i roditelje i nastavnike jer ove su riječi neobično teške i pogađaju svu našu srednjoškolsku omladinu, njihove roditelje i nastavnike. Jer sa auktoritativnog mjesta nije rečeno da stanje u gimnazijama nije u svemu normalno, da one nisu na visini zadatka, da ima nezgodnih strana u nastavnom programu i udžbenicima, da ima oskudice u prostorijama itd, nego da su gimnazije pred katastrofom.

Posljednih godina učinjeni su veliki napori na svim linijama — od prosvjetne centrale pa na niže. Ustanovljeno je Nastavno odjeljenje, stručni inspektori obilaze škole, uvode u školski život moderne nastavne metode, objavljuju stručna djela. Profesorsko društvo vodi brigu više o nastavi nego o materijalnom stanju nastavnika. Kroz njegov »Glasnik« raspravljaju se sva stručna pitanja. Škola, iako je danas izložena uplivima sa strane, ti se uplivi uspješno odbijaju u interesu same škole i omladine. Niko osim prosvjetnih radnika ne zna koliko se truda ulaže u školski rad, niko osim roditelja ne zna kolike su njihove žrtve za djecu, a i đaci, uglavnom, marljivo rade na svome obrazovanju.

Jesu li svi napori bili uzaludni? Kako se zove ona tajna sila koja je dovela našu srednju školu pred potpunu katastrofu?

To zabrinjuje.

Zagrebačka „NEZAVISNOST“

ljuti se na naše riječi da je kod »rješavanja najvažnijeg pitanja naše unutrašnje politike potrebna i volja i samoprijegor na obim stranama.« Kao da je jedan sporazum može postići bez dobre volje i bez samoprijegora!

Pio XII
jugoslavensk. narodu

Prilikom izbora kardinala Paccellia državnog sekretara, za papu Nj.Kr.V. knez Pavle uputio slijedeći telegram:

„Njegovoj Svetosti Papi Piu XII — Vatikan. Molim Vašu Svetost da izvoli primiti povodom Svog izbora za nosioca najviše i svete dužnosti poglavara sveukupne Katoličke Crkve moja najtoplija čestitanja i moje najiskrenije želje za ličnu sreću Vaše svetosti i za napredak velike katoličke crkve. — Pavle.“

Na ovaj telegram Nj. kr. v. knez Pavle primio je ovaj odgovor:

„Njegovom kraljevskom visočanstvu knezu namjesniku Pavlu — Beograd.

»Srdačno zehvaljujemo Vašem kraljevskom visočanstvu na čestitkama i željama i upućujem svoje želje za napredak — plemenitog jugoslavenskog naroda — Pio XII.«

G. Jan Bata u Jugoslaviji

Jan Bata vlasnik Batinih tvornica uskoro će ostaviti Češko-Slovačku i nastaniti se u Jugoslaviji.

Trgovina mode „a la ville de Paris“
Jakša Žuljević - Split
Specijalna prodaja muške pom. robe

Opštinski budžeti

Financijske prilike pretežnog dijela opština u Primorskoj banovini veoma su žalosne. Umjesto da se nastoji sanirati te žalosne prilike, one se iz godine na godinu pogoršavaju. Deficit neprestano raste, upada se u sve veće dugove, a ništa se ne poduzima da se budžeti uravnoteže.

Mnogi su uzroci tog žalosnog stanja. Mi ćemo ovdje, samo letimice, da navedemo neke od uzroka.

Jedan od glavnih uzroka je demagogija. Oni koji su tim srestvom došli na upravu, da se održe na vlasti i ne izgube naklonost birača, umjesto da za rashode traže pokrića u nametima, koji će prema imovnoj snazi teretiti sve članove opštine, i koji se lako mogu utjeravati, terete teško pojedince, po onoj »neka plaćaju gospoda«, bez obzira dali će ti pojedinci moći snositi takvo opterećenje. Kao što je i prirodno, preopterećenje pojedinaca jako podbacuje, a posljedica je toga da deficit s godine na godinu raste.

Mnoge opštine, koje po sudskim presudama ili drugim rješenjima duguju ogromne svote, ne unose u budžetima potrebite stavke za utrnuće tih dugova, kao da dugove ne treba plaćati; a ti dugovi, dozrijevanjem kamata i troškovima, neprestano rastu.

Notorno je da su u mnogim opštinama moćniji i silniji prihvatili sva bolja opštinska zemljišta i priveli ih kulturi, a da se niko od njih nije koristio blagodati zakona o likvidaciji agrarnih odnosa na području ranije pokrajine Dalmacije. Naravno da je to najkomodnije, jer za te zemlje opština plaća neposredni porez zemljarine, a ne prima prireze. To dovodi u nekim opštinama do te anomalije, da opština za opštinska dobra plaća više neposrednog poreza zemljarine, nego li ga plaćaju svi opštinari zajedno na svoje zemlje. Opština plaća neposredni porez na stotine i stotine dana oranice, na stotine i stotine motike vinograda, na bezbroj maslinjaka i šuma, a da od svega toga nema ni pare koristi. Ovo se pitanje ne uređuje, da se ne izgubi naklonost birača kojima se obećavalo pred izbore svega i svačesa. Kada bi se na izmaku udario jedan namet, koji bi i pravedan i moralan bio, evo dovoljno prihoda za opšt. finansije.

Kod opština u Zagorju glavni je prihod opštinara iz stočarstva. Opštinari u ovim opštinama, koji najviše iskorišćuju opštinsko dobro, ne samo pašom, nego i sječom, i to ne samo za domaću potrebu, nego i za prodaju, najmanje se terete nametima.

Kod nekih opština povećava se broj činovnika i namještenika, ne po potrebi, nego da se namjesti miljenike.

Demagogija dovodi i do toga, da često i za imućnije članove, opština plaća ljekarije.

Nagrade u formi mjesečne plate pretsjednicima i nagrade upravi u mnogim opštinama teško terete budžet. U nekim opštinama, čak se i odbornicima plaća pristojbe za pristup na sjednice odbora.

Služba izabranih opštinskih organa je počasna. Nagrade i naknade zakon predvidja kao izuzetak. Odbornici za njihov rad u opštinskom odboru po zakonu nemaju plate od opštine. Ako po opštinskoj potrebi vrše kakav posao van odborskih sjednica, odbor im može odrediti jedino naknadu izdržanih troškova.

Ono što je zakon predvidio kao izuzetak, postalo je pravilom, toliko da u mnogim, osobito manjim, opštinama, ove nagrade i naknade teško terete opštinski budžet, jer iznose više nego plate opštinskih namještenika.

Očito je da dalje ovako ne može ići, pak bi nadzorna vlast morala nešto poduzeti da se saniraju prilike. — I.

Kostimirana zabava

koju priređuje oficirski Dom u Šibeniku u humane svrhe odgođena je iz tehničkih razloga za 18 marta 1939. Sa velikim interesom očekuje se ovaj dan jer kako se znade po stilu i pripremama to će biti zbilja jedna od najljepših i najelitnijih ovogodišnjih priredba u Dalmaciji.

Rezerviranje stolova i reklamacija pozivnica kod Komande mesta Šibenik, adjutanture.

U novoizabranu upr. poslanič. kluba J.R.Z.

ušli su dalmatinski poslanici dr. Vjekoslav Miletić kao potpretsjednik, te kao članovi užeg odbora splitski poslanik g. Niko Čipiko i biogradski g. Jovo Šeat.

G. dr. Mirko Buić u Šibeniku

Pri povratku sa svečanosti u Obrovcu ban g. dr. M. Buić zadržao se je u Šibeniku. Tom prilikom je posjetio bolnicu, te se je interesovao za gradnju novog paviljona za bolesti uha, oka, nosa i grla.

Komemoracija Masariku

U utorak je u prepunoj sali Sokolskog doma održao g. dr. V. Iljadica predavanje o životu i radu G. Masarika. Komemoraciji je prisustvovao pjevački zbor M.F.D. Kolo i otpjevao čehoslovačku himnu.

PAPIR ZA OMOTAVANJE prodaje se kod uprave N. Tribune.

Nar. Žen. Zadruga

održala je u srijedu svoju glavnu godišnju skupštinu. Izvještaji funkcionera primljeni su sa odobravanjem od prisutnih članica te je opet izabrana stara uprava.

Umjetne oči izradjujemo kao naravne za naše pacijente

F. Ad. Müller Söhne, Wiesbaden
U SPLITU: Hotel „Slavija“
dne 17 i 18 marta 1939
U ZAGREBU: Univerzitetska očna klinika
od 20 do 22 marta 1939

G. MALEŠEVIĆ VOJIN škol. nadz. u Benkovcu reaktiviran je i postavljen je na svoje mjesto.

Čajanka u Sokolskom domu

NARAŠTAJSKI ODSJEK Sokolskog društva Šibenik priređuje u nedjelju dne 12 o. mj svoju II čajanku sa šaljivim programom. Početak u 18.30

Novi betonski most preko Zrmanje

U nedjelju otvoren je u Obrovcu novi most Kralja Petra II. Tom prilikom održana je u Obrovcu lijepa svečanost kojoj je kao kum prisustvovao ban g. dr. Mirko Buić.

CARINARNICA I. REDA u Šibeniku izložiće javnoj prodaji jedan brod (leut) sa motorom i cijelim priborom (armižom) dana 17 marta 1939 u vrlo dobrome stanju koji je zapljenjen u uvoznom krijumčarenju.

SJEDNICA RUDARSKE ZADRUGE održana je u Šibeniku u utorak. Pročelnik ing. g. Vonko izvjestio je o teškom stanju rud. poduzeća u sjev. Dalm. Zaključeno je da se poduzmu koraci i nadležnima objasni situacija.

Nastavak radova na uskoj pruzi

Radovi na uskoj pruzi u punom su toku. Kroz nekoliko mjeseci biće kod Knina dovršeno novih 50, a kod Bihaća 20 kilometara pruge i postavljene tračnice.

Jadranska brodogradilišta d. d. u Splitu

Prošle sedmice bili su na popravku u splitskom brodogradilištu slijedeći parobrodi: »Vis« (Oceanija), „Rad“ (Dubrovački), »Dubravka« (Dubrovačka parobrodska plovidba) i nekoliko manjih parobroda Jadranske plovidbe. U skoro će i naša dva ratna broda uz druga dva za financijsku kontrolu, da budu gotovi.

BIFE „ALPA“ Šibenik
MLJEČNA RESTAURACIJA
Alpa čajni maslac
Alpa - Joughurt - specialitet

ZLATARIJA
G. B. VALLE - SPLIT
VLASTITA RADIONA — UTEMELJENA 1822

Ivan Bastiančić
(Pazar) kod Stipe Šare
električna brusiona i trgovina
Brusi se točno i savjesno svakovrsne stvari
Prodaja žarulja marke LUNA

Na splitskom pazaru

DUJE: Ej Grgo prizopet si doša u Split! Ča je, jemaš li koju novost od pulitike?

GRGO: Evo san dotra Tomi Mandeti karetun sijena, pa ga čekan da se vidimo, a šta se pul'tike tiče, ti si u gradu pa mene zagorca pitaš. Eto ima to, da se ovde govorilo i Novo Doba pisalo, da će Šjor Vlade ća, da neće bit više načelnik Splita, al' ne da Beograd da podje sa općine. Ostade Šjor Vlade i ne će ga ni gjava maknit. Nu imena ti, naš čovik!

DUJE: Pa i ja govorin, neka stoji, naš je čovik!

GRGO: Annu sada, tako govoriš, kad ne može inčije da bude. A niki govorili da će i Paško u općinu i već su niki bili izabrali i nove većnike. To radilo ražanj a zec bio u Prologu.

DUJE: Puno ste se vi zagorci dali u nike pulitike! Eto z Bogom!

GRGO: Jesmo se dali i da znaš koliko bi ji prišlo u našu torinu a Mačku okremilo ledja, al ne smidu od papaza, a kad se sastanemo drugi put imat ću ti šta pripovidit. Eto, da s' mi zdravo, idje 'oma k menikare...

—o—

SVEČANI IZLAZ IZ ŠPIDALA

U nedi'ju je izaša' iz špidala, poza vengo su mu učinili aperacijun komandanta III. spli'ske zone (III zona obuhvaća površinu od kuće udovice Dagetinke u Pojudu, do Punte Râta i Pajića kuć') posidnik prirodnog kupališća, malog mulića, kajića i bateline i Petrolex lampe. Posidnik vinograda, odlikovani kameno-klesać, minadut, armonikaš itd. itd. gospodin Vicko Katunarić-Škombro rečeni Cvijo. Umoljavamo sve one, koji su prisustvovali svečanom izlazu iz špidala i koji su čekali danas izvišćaj u »Novoj Tribuni" da nan oprostu ako radi pomanjkanja prostora ne donašamo danas izvišćaj, ali ćemo ga donit nefaljeno u narednom broju. Mi

—o—

IZ III ZONE!

Današnji buletin o' zdrav'ja Cvije, kojega je on sam sastavi glasi: asti što miši potopiri, fibre niman ali ne smin jist, ma san se isto malo popravi. Još vonjan malo od špidala, ma ne udi! Svi z bogom!

Kako se narod vuče za nos

Ili statistika u službi politike

Prije izvjesnog vremena čitali smo žalopojke gg. Krasnika i Arka na na sjednici zagrebačke Trg. ind. komore o lošem stanju industrije u savskoj banovini. Tako prvi gospodin se žali, da se »naši interesi sve više zapostavljaju u korist interesa drugih krajeva« i na kraju izjavljuje, da će se nešto izmeniti tek onda, kad preuzme vlast ona politička stranka ili grupacija, koja će imati 100 postotnu legitimaciju svog naroda«. Da potkrijepi ove izjave sam dr V. Maček izdao je knjigu »Ekonomska podloga hrv. pitanja", u kojoj otskače tvrđenje, da je »hrvatska industrija sada u gorem položaju nego što je bila pod biv. a. u. monarhijom«. Međutim sva ova laička i nestručna mišljenja ili bolje rečeno podvaljivanja, najbolje je demantevao gore imenovani g. Vlad. Arko, koji i pored kritika, umije i može da u privredna pitanja ne unosi dnevnu politiku. Kad je nedavno otvorio skupštinu industrijalaca, gosp. Arko je u svom pozdravu ovo tvrdio: I. U savskoj banovini je god. 1936 bilo 591 a u 1937 609 industr. preduzeća. II. U istoj banovini je 1936 bilo 81.193 a u 1937 87.126 industr. radnika, dakle 26 posto od svih radnika u Jugoslaviji. Ali ovo nije jedini demanti »dokazivanju« političara o zapostavljanju hrvatske privrede. G. Josip Lakatoš, poznati stručnjak za privredu i pisac knjige „Industrija Hrvatske i Slavonije", tvrdi da su te naše pokrajine imale prije svijetskog rata samo 8 većih tekstilnih preduzeća, dok sada imaju ništa manje nego 98 (devedesetosam) Čovjeku upravo staje pamet kada čita tvrđenja poznatih lica, koja u privredi i politici igraju veliku ulogu, da mogu onako nestručnjački pričati prave šurke babe Jurke, koje ne mogu da izdrže kritiku pravih stručnjaka, kao što je g. Lakatoš. Naravno treba uvjeriti sve katolike u našoj zemlji kao i inostranstvo, da su Hrvati zapostavljeni, pa su za to sva srestva dozvoljena a osobito iznašanje neistinitih i tendecioznih pričanja, koje mogu upaliti kod lakovjernog naroda, jer ovaj nažalost nema stručnog znanja ni mogućnosti da kritički ulazi u stvar a s druge strane pravi stručnjaci, kao g. Lakatoš drže se daleko svake politike, jer su mišljenja da bi to moglo da škodi njihovom dobrom glasu. Međutim oni zaboravljaju da u abnormalnim prilikama, u kojim se akademski školovani ljudi služe neistinama, treba popularizirati nauku a time i istinu. Ne treba se tješiti nadom, da će istina na kraju pobjediti, jer dok istina pobjedi narod se truje i huška protiv svog rođenog brata a to je najveće zlo. Tome će se jedino stati na put, ako se najveći sinovi hrvat. naroda, naročito sveučilišni profesori, ne obrate samom narodu popularnim spisima.

Split. A. D.

Plenarne sjednice „Jadranske plovidbe"

Plenarne sjednice Upravnog odbora »Jadranske plovidbe" održane su na Šušaku 2 i 3 ov. mj. Tom prilikom je raspravljano o sadašnjem stanju ovog našeg najvećeg lokalnog parobrodarskog društva, pa je utvrđeno da je prijeko potrebno obnavljanje dugoročnog ugovora sa državom.

Vozni red za ovu sezonu već je uređen (!?). »Jadranska plovidba« u svom dugogodišnjem radu mnogo se je zadužila razvitku prometa i turizma na našoj sjevernoj i južnoj dalmatinskoj obali, te bi mi najiskrenije želili da ove godine N. Tribuna nebi imala prilike da opet kritizira njene vozne redove i da opravdano iznosi zapostavljanja i nepravednosti koje su se skoro redovito a naročito prošle godine vršile Šibeniku i Sjevernoj Dalmaciji.

Primorska Centrala proizvođačkih i potrošnih zadruga
Mjesna zadruga za poljopr. kredit
Transportno-konzumna zadruga
Proizvođačko-potrošna zadruga
SPLIT

2500.— DIN. TREBATE da si stvorite stalnu zaradu — egzistenciju kod kuće.
Pišite: »Mara« Maribor — Pletionica—Razašiljalnica trikotaža.

Oglas licitacije

»Kod banovinske bolnice u Šibeniku održaće se dana 23 marta 1939 u 11 sati prije podne prva ofertalna licitacija za opskrbu bolnice živežnih namirnica za vrijeme od 1 aprila do 30 septembra 1939. Za potanje informacije mogu zanimanici da se obrate ekonomatu bolnice za vrijeme uredovnih satova.«

Upravnik: Dr. Machiedo

»Kod banovinske bolnice u Šibeniku održaće se dana 22 marta 1939 u 11 sati prije podne prva ofertalna licitacija za opskrbu bolnice ugljenom i drvima za ogrijev za vrijeme od 1 aprila 1939 do 31 marta 1940. Za potanje informacije mogu se zanimanici da obrate ekonomatu bolnice za vrijeme uredovnih sati. Upravnik: Dr. Machiedo

»Kod banov. bolnice u Šibeniku održaće se dana 30 ožujka 1939 u 11 sati prije podne prva usmena licitacija za prodaju kuhinjskih otpadaka (spirina) za vrijeme od 1 travnja 1939 do 31 ožujka 1940 godine«.

Upravnik: Dr. Machiedo

ŽIGON I DRUG
prodaja koža i svake vrsti cipela
ŠIBENIK (DALMACIJA)

Brodarsko akcijsko društvo „OCEANIA"
u SUŠAKU
Vrši redovite pruge:
Jadran - Španija, Sjev. Afrika, Kanarski otoci
Jadran - Marseille, Španija, Maroko
Jadran - Malta, Sjev. Afrika. Valencija, Marseille
Jadran - Sredozemno more, Sjeverna Evropa
Na svim ovim prugama primaju se putnici na turističke putovanja uz paušalne umjerene cijene

(Lične uspomene)

Prof. MIRKO LEŽAIĆ

O ZASLUŽNIM POKOJNICIMA NAŠEG KRAJA

Svuda od Srba oduševljeno dočekani i pozdravljeni, može se reći da je ovo za pok. Savu i njegovu suprugu bio uprav triumfalni put. U Beogradu Sava Bjelanović je bio primljen u audijenciju kod pok. kralja Aleksandra Obrenovića, dok mu je žena bila kod njegove majke, kraljice Natalije, koja ju je dugo i ljubazno u razgovaru zadržala. Po želji Bjelanovića, Danica je počela bila da piše utiske sa toga njihovog putovanja, ali uprav kad ih se imalo dati u štampu, snađe smrt njezinog muža Savu. Ne želeći u svom tugovanju da joj ime izađe u javnost, odustade od izdanja, dok se naprotiv živo pobrinula da sakupi i dovrši štampanje njegove putopisne knjige »Kroz slavenske zemlje«. »Rukopis Danice o njezinim utiscima s putovanja 1896 g., — javlja mi g-đica A. Baljak u drugom pismu, 26 - IX - 1938 g. — na žalost, ne mogu da Vam pošaljem, iz jednostavnog razloga, što isti više ne postoji. Danica ga je, godinu dana prije njene smrti, kad je već sa zdravljem bila oronula, svojeručno uništila baciviši ga u vatru i zadovoljna gledajući kako ga plamen guta, jpr nije vjerovala i bojala se da ćemo ga mi, i poredi našeg obećanja, jednog dana dati štampati.«

Pokojna Danica Bjelanović izvršila je doa amaneta svoga muža. Izdala je njegov spomenuti putopis »Kroz slavenske zemlje« i o svom trošku iškolovala g. Mitra Bjelanovića, sina »poljara Vase«, za narodnog učitelja. Nad dragim grobovima supruga Save i i svekrve Ane ona je dala podignuti ukusne spomenike od glačanog mramora sa zgodnim natpisima. »Godine, koje je nadživjela svog muža, — piše u prvom pismu g-đica A. Baljak — bile su za nju samo godine žalosti i bola. Sve do svjetskog rata, Danica je primala od crnogorskog kralja Nikole godišnju pripomoć.« — Dakle, mala i siromašna Crna Gora — dodajemo mi — znala je da se na taj način pokaže zahvalnom udovici pok. Save Bjelanovića i sestri d-ra Dušana Baljka, a nije nam poznato da li se takovom prema njoj pokazala naša velika i bogata Jugoslavija! . . . Danica Bjelanović provela je poslijednje godine života u velikoj povučenosti čuvajući predano »kao Valkira kult svoga mrtvog viteza.« Umrla je u otuđenom Zadru, 5 septembra 1931, a sahranjena u Arbanasima u porodičnoj grobnici na pravoslavnom groblju, gdje i danas počiva.—

3) D-r Dušan Baljak

Godine 1897 bili su raspisani izbori za Carevinsko vijeće (parlamenat) u Beču. Tom prigodom došlo je do izbornog kompromisa između Hrvatske s jedne i Srpske narodne stranke s druge strane. Po tome kompromisu bilo je ugovoreno da prvoj stranci pripadnu šest, a drugoj dva poslanička mandata. Ostala tri mandata ostavljena su »pravašima«. Za Srpsku narodnu stranku bila su određena dva izborništva vanjskih općina, i to jedan u Sjevernoj Dalmaciji, a drugi u Boki Kotorskoj. »Po volji birača srpskih — pisao je Srpski glas — u izborništvu vanjskih općina Šibenika — Knina, kojoj se jednoglasno pridružio srpski saborski klub, za to izborništvo kao kandidat srpske narodne stranke proglašen je Sava Bjelanović.« Ali Savi Bjelanoviću nije bilo suđeno da bude izabran. Smrt ga je zatekla baš u jeku izborne kampanje.

»U golemoj žalosti — javljao je »Srpski glas« u broju 10 od 6 (18) marta 1897 — trebalo je odmah proglasiti novog kandidata za zastupnički mandat na Carevinskom vijeću u izborništvu vanjskih općina Šibenika — Knina — Skradina — Drniša — Vrlike. Načelnici srpskijeh općina Knina, Skradina i Vrlike, pristankom središnjeg odbora srpske stranke, ponudiše kandiduturu D-ru Dušanu Baljku, koji je na njihov telegram odgovorio ovijem: »Na mene najžalosnijeg zao udes valja sinje breme od planine teže, dâ zamijenem onoga koji među hiljadama bijaše jedini. U tužnoj pometenosti uma ostaje mi živa svijest dužnosti da podržim na Primorju našem sveti ognj vjekovječne srpske misli. Ispunjavam zavjet. Ponoseći se nezaslužnim odlikovanjem i povjerenjem, blagodarno primam ponuđenu kbndidaturu«

(nastaviće se)

NAJBOGATIJI GURMANSKI RESTAURANT
Hotel sa moderno uređenim sobama
Zlatni Fazan - Split
IZBOR PRIMORSKIH SPECIJALITETA
Glavno sastajalište splitske i šibenske publike

Tisak i vlasnik: „TIPOGRAFIJA" štamparsko novinsko i knjižarski zavod, za tiskaru i uredništvo odgovara: direktor Hamilkar Vitaliani, Šibenik